

Examen HAVO

2012

tijdvak 1
dinsdag 15 mei
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 20 vragen en een samenvattingsopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 50 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 De misdaadparadox

- 1p **1** Welke uitspraak over alinea 1 van de tekst 'De misdaadparadox' is juist, gelet op de eerste vijf alinea's van deze tekst?
Alinea 1 laat zien dat
- A** de begrippen 'criminaliteit' en 'veiligheid' door de jaren heen zijn veranderd.
 - B** mensen criminaliteit minder accepteren naarmate hun omgeving veiliger is.
 - C** oudere mensen criminaliteit anders ervaren dan jongere mensen.
 - D** stadsbewoners zich minder van criminaliteit aantrekken dan plattelandsbewoners.

- 1p **2** Met welke combinatie van begrippen kan de inhoud van alinea 3 het beste getypeerd worden?
- A** argument - weerlegging
 - B** definitie - toelichting
 - C** stelling - onderbouwing
 - D** verschijnsel - voorwaarden

De tekst 'De misdaadparadox' kan onderverdeeld worden in zes delen. Deze achtereenvolgende delen kunnen voorzien worden van de volgende kopjes:

- 1 Stijging van gevoel van onveiligheid
- 2 Benadering van criminaliteit en veiligheid
- 3 Terugloop in criminaliteitscijfers
- 4 Nuancering van criminaliteitscijfers
- 5 Vraagtekens bij stijging jeugdcriminaliteit
- 6 Conclusie betreffende onveiligheidsgevoelens

- 1p **3** Bij welke alinea begint deel 2?
1p **4** Bij welke alinea begint deel 3?
1p **5** Bij welke alinea begint deel 5?

"De introductie van die enquête is symbolisch voor een verandering in het denken over criminaliteit." (regels 67-70)

- 3p **6** Formuleer de onderbouwing voor deze uitspraak.
Baseer je antwoord op gegevens uit alinea 4.
Gebruik maximaal 20 woorden.

tekstfragment 1

Harde hand of zachte dwang?

Nederland kende lange tijd een mild strafklimaat. Na de Tweede Wereldoorlog geloofden christelijke en sociaal-democratische denkers in de opbouw van een gemeenschap waarin misdaad goeddeels zou zijn uitgebannen, schrijft de sociaal-psycholoog Hans Boutellier in zijn boek *De Veiligheidsutopie*. Als de welvaart steeg, hoefde niemand meer te stelen. En als de samenleving rechtvaardig was, zou agressief gedrag verdwijnen, omdat niemand zich vernederd hoefde te voelen.

Bij een misdrijf had ook de gemeenschap een beetje gefaald: zij was niet bij machte gebleken het dwalende individu op het rechte pad te houden. Zowel christenen als socialisten hadden een zekere compassie met de dader. Voor christenen was hij een zondaar die van zijn dwalingen moest worden genezen. Voor socialisten een slachtoffer van een onrechtvaardig systeem.

naar: P. Giesen, de Volkskrant, 16 januari 2010

In tekstfragment 1 wordt anders gesproken over de dader dan in alinea 4 van de tekst 'De misdaadparadox'.

- 3p 7 Leg dit verschil uit.
Gebruik maximaal 30 woorden.
- 2p 8 In alinea 4 wordt positief gesproken over de slachtofferenquête.
Citeer een zin uit het tekstgedeelte van de alinea's 5 tot en met 7 waarin juist sprake is van directe kritiek op die enquête.
- 1p 9 Wat is het gevolg van onderrapportage, gelet op alinea's 6 en 7?
Het gevolg van onderrapportage is dat
- A allochtonen en jongeren minder vaak geënquêteerd worden.
 - B de slachtofferenquêtes duidelijk aantoonbare fouten bevatten.
 - C de statistieken een minder reëel beeld geven van de criminaliteit.
 - D zelden aangifte gedaan wordt van een gepleegde misdaad.
- 1p 10 Met welk begrip kan de functie van alinea 6 ten opzichte van alinea 5 het beste benoemd worden?
- A gevolg
 - B samenvatting
 - C tegenstelling
 - D uitwerking

- 1p **11** Met welk begrip kan de functie van alinea 8 ten opzichte van de voorafgaande alinea's het beste benoemd worden?
- A constatering
 - B gevolg
 - C samenvatting
 - D voorbeeld

“Die gevoelens [van onveiligheid] zijn niet irreëel en hebben zeker niet alleen te maken met afgenomen tolerantie.” (regels 163-165).

- 1p **12** Welk type argumentatie gebruiken de schrijvers in alinea 9 om dit standpunt te ondersteunen?
- argumentatie op basis van
- A autoriteit
 - B onderzoeksbevindingen
 - C vermoedens
 - D vooroordelen

“Kunnen die twee ontwikkelingen verklaren waarom een meerderheid van de Nederlanders denkt dat Nederland minder veilig is dan tien jaar geleden?” (regels 194-198)

- 2p **13** Welke twee ontwikkelingen worden bedoeld?
- Nummer je antwoorden.

“Wetenschappers spreken in dit verband wel over het criminaliseren van kattenkwaad. ‘Dat zien we terug in de cijfers over jeugdcriminaliteit’, stelt Van der Laan.” (regels 244-249)

- 3p **14** Leg uit wat het verband is tussen het criminaliseren van kattenkwaad en de cijfers over jeugdcriminaliteit.
- Baseer je antwoord op alinea's 12 en 13.
- Gebruik maximaal 20 woorden.

- 1p **15** Welk type argumentatie gebruiken de schrijvers in alinea 13 vooral om deze zienswijze te ondersteunen?
- argumentatie op basis van
- A autoriteit
 - B controleerbare feiten
 - C vermoedens
 - D waardeoordelen

tekstfragment 2

“Veel mensen zijn bezorgd omdat ze denken dat de jeugdcriminaliteit toeneemt. Dat is absoluut niet zo. Wel lijkt een kleine categorie autochtone jongeren gewelddadiger te worden: hooligans die onder invloed van alcohol en pillen over de schreef gaan. Zij krijgen forse straffen, net als bijvoorbeeld tasjesdieven.”

naar: de Volkskrant, 17 december 2009

In alinea 12 van ‘De misdaadparadox’ wordt de vraag gesteld of de criminaliteit onder jongeren stabiel blijft of dat de jeugd toch criminelere wordt.

- 4p **16** Leg uit hoe het antwoord op deze vraag in tekstfragment 2 past bij het antwoord op deze vraag in alinea’s 12 en 13 van ‘De misdaadparadox’.
Betrek beide teksten in de formulering van je antwoord.
Geef geen voorbeelden.
Gebruik maximaal 45 woorden

In de tekst ‘De misdaadparadox’ komen geregeld onderzoekscijfers voor.

- 1p **17** Hoe kan de algehele houding van de schrijvers tegenover onderzoekscijfers, zoals die blijkt uit deze tekst, het beste getypeerd worden?
- A** Onderzoekscijfers bevatten ‘harde feiten’ omtrent veiligheid, maar dienen met wantrouwen benaderd te worden.
 - B** Onderzoekscijfers weerspiegelen de werkelijkheid omtrent veiligheid en zijn dus beleidsbepalend.
 - C** Onderzoekscijfers zijn belangrijk voor de benadering van veiligheid, op voorwaarde dat ze door ervaringsdeskundigen gesteund worden.
 - D** Onderzoekscijfers zijn onmisbaar voor het denken over veiligheid, maar behoeven soms nuancering.
- 1p **18** Wat is de hoofdvraag waarop de tekst ‘De misdaadparadox’ een antwoord probeert te geven?
- A** Hoe kan het dat de cijfers aangeven dat er minder criminaliteit is, terwijl meer jongeren crimineel gedrag vertonen?
 - B** Hoe kan het dat de cijfers suggereren dat er meer jeugdcriminaliteit is, terwijl uit onderzoek blijkt dat dat niet zo is?
 - C** Hoe kan het dat er volgens de cijfers minder criminaliteit is, terwijl er meer geweldsdelicten zijn?
 - D** Hoe kan het dat mensen zich niet veiliger voelen, terwijl er volgens de cijfers minder criminaliteit is?

- 1p **19** Welke van onderstaande zinnen omschrijft het beste het tekstdoel van de tekst 'De misdaadparadox'?
- Het doel van deze tekst is vooral
- A** de lezer aan het denken te zetten over de beleving van veiligheid en de bevindingen uit onderzoek rondom het thema criminaliteit en veiligheid.
 - B** de lezer ervan te overtuigen dat het heersende onveiligheidsgevoel niet kan worden verklaard door de diverse cijfers over veiligheid en criminaliteit te vergelijken.
 - C** de lezer op de hoogte te stellen van de beleving van onveiligheid door burgers en de rol van jongeren bij geweldsdelicten en andere criminaliteit.
 - D** de lezer te stimuleren om het gevoel van onveiligheid niet al te serieus te nemen, gezien de verschillende elkaar tegensprekende onderzoeksgegevens.
- 1p **20** Welke van de onderstaande zinnen geeft de hoofdgedachte van de tekst 'De misdaadparadox' het beste weer?
- A** De cijfers rond criminaliteit en geweldpleging dalen al jaren, maar Nederlanders voelen zich toch steeds onveiliger door het geweld van jongeren op straat en een verminderde tolerantie voor criminaliteit.
 - B** Onderzoekers van het WODC stellen alles in het werk om een goed cijfermatig beeld te krijgen van de ontwikkelingen in de criminaliteit en de beleving ervan, maar onderrapportage maakt de uitkomsten onzeker.
 - C** Terwijl criminaliteit en geweldpleging de laatste jaren alleen maar minder zijn geworden, maken de gewone Nederlandse burgers zich toch steeds meer zorgen over de toename van de geweldspiraal.
 - D** Uit de onderzoeken naar structurele ontwikkelingen in de criminaliteit komt onvoldoende naar voren wat de invloed is van uitgaansgeweld en straatcriminaliteit op de beleving van geweld door burgers.

Tekst 2 Bambi en het aah-gevoel

- 19p **21** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal **200** woorden van de tekst 'Bambi en het aah-gevoel'. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet duidelijk worden:
- wat het 'aah'-gevoel ten aanzien van dieren inhoudt;
 - hoe men in de oudheid de verhouding tussen mens en dier zag en wat vooral als verschil tussen mens en dier werd gezien;
 - welke andere ontwikkelingen met betrekking tot (de kijk op) het dier vanaf de zeventiende eeuw volgden;
 - hoe een groeiende kritiek op het denken tot een herwaardering van het dier leidde;
 - met welke houding ten opzichte van dieren deze herwaardering samenging;
 - hoe twee twintigste-eeuwse uitbeeldingen van het dierenfiguurtje Bambi een ontwikkeling in de houding van de mens ten opzichte van het dier laten zien;
 - welk effect aan de meest recente uitbeelding van Bambi wordt toegeschreven.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.